

РЕЦЕНЗУЄМО НОВІ ВИДАННЯ

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Г.О. Пономаренко «Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади». – Х., 2007. – 448 с.

Реформування державного управління в Україні вимагає подальшого вдосконалення правових засад функціонування державної влади, раціоналізації структури державних органів, оптимізації їх діяльності, а також підвищення професіоналізму, дисципліни й відповідальності державних службовців. Ідеться про потребу приведення системи державного управління у відповідність зі змінюваними соціально-економічними, технологічними, політичними та іншими реаліями. Особливо це стосується такої важливої сфери державного управління, як внутрішня безпека держави, яка є необхідною умовою життєдіяльності особистості, суспільства й держави в цілому.

Існуюча в Україні модель державного управління, на жаль, побудована без урахування важливості системного підходу до управління забезпеченням її внутрішньої безпеки як особливого виду адміністративно-політичної діяльності, що негативно впливає на охорону суспільних відносин у цій царині, не дозволяє повною мірою комплексно використовувати повноваження відповідних державних органів, щоб забезпечити належний рівень охорони й захисту безпеки індивіда, суспільства й держави від можливих потенційних і реальних загроз, і посягань. Отже, формування цілісної системи державних органів і засад управління в цій сфері, а також координація зусиль усіх суб'єктів управління забезпеченням внутрішньої безпеки держави виступають нагальними потребами сьогодення.

Монографічна робота Г.О. Пономаренко «Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади» є актуальною й своєчасною. Це перше в Україні комплексне дослідження в цій царині. На підставі чинного законодавства, існуючих державно-правових теоретичних конструкцій, а також особистого досвіду авторка розглядає концептуальні й емпіричні засади забезпечення внутрішньої безпеки держави, визначає існуючі проблеми і пропонує шляхи їх вирішення.

Досить значний інтерес у рецензованій монографії викликає перший її розділ «Методологічні засади управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави». Таке виокремлення методологічного аспекту в самостійний розділ надало можливість застосувати систему різнорівневих методів пізнання й наукових парадигм, за допомогою яких розв'язувалися завдання дослідження.

Так, питання управління в царині забезпечення безпеки розглядаються як складник (напрямок) адміністративно-політичної діяльності, визначаються його особливості: така діяльність є необхідною умовою життєдіяльності людини, суспільства й держави; у ній беруть участь суб'єкти різних гілок влади, особливе місце серед яких займають правоохоронні органи, наділені правом застосування примусових заходів; суб'єкти, які забезпечують цю дієздатність, мають специфічні завдання, функції, повноваження, форми й методи роботи; захист від внутрішніх загроз, які є наслідком учинення правопорушень, здійснюється в усіх сферах життєдіяльності держави; встановлення для особового складу державних правоохоронних органів, які виконують завдання по забезпеченню внутрішньої безпеки держави, спеціальних звань, класних чинів, а також особливого порядку проходження державної служби і притягнення їх до відповідальності.

Певною новацією можна вважати спроби авторки переглянути деякі позиції традиційного підходу до трактування таких понять, як «державна безпека», «національна безпека», «внутрішня безпека»; з урахуванням характеру внутрішніх загроз вона уточнює категорію «внутрішня безпека»; пропонує тлумачити внутрішню безпеку держави в широкому значенні – як захищеність від усіх можливих видів внутрішніх загроз, і вузькому розумінні – лише від тих, які є наслідком учинення правопорушень.

Оскільки система державного управління становить собою сукупність таких взаємозалежних складників, як суб'єкти, об'єкти управління й існуючі між ними зв'язки, в роботі аналізуються місце й функції кожного елемента забезпечення внутрішньої безпеки держави, а також напрацьовані принципи здійснення такої діяльності.

Важливе місце в монографії займає розгляд державно-службових правовідносин в царині забезпечення внутрішньої безпеки держави і пропонується до їх особливостей віднести наступні ознаки: вони є публічно-правовими; ці відносини можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми; основною їх метою є забезпечення охорони й захисту людини, суспільства, й держави від внутрішніх загроз, які є наслідком учинення правопорушень; їх обов'язковими учасниками є мілітаризовані державні службовці органів внутрішніх справ, Служби безпеки, пожежної охорони та Державної прикордонної служби, правовий статус яких закріплено у спеціальному законодавстві; виникають в односторонньому порядку і складаються в процесі організації державної служби та її проходження; учасники таких правовідносин можуть перебувати на засадах юридичної як нерівності, так і рівності сторін; визначальним методом регулювання державно-службових відносин є імперативний метод, що ґрунтується на владі й підпорядкуванні.

Відповідно до завдань монографічного дослідження в роботі розглядаються такі складники управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки, як управління забезпеченням національної безпеки держави від внутрішніх загроз Службою безпеки України, органами внутрішніх справ охорони й захисту державного кордону України, органами управління забезпеченням пожежної безпеки. Зроблено висновок, що основними завданнями вдосконалення сучасного стану забезпечення внутрішньої безпеки держави є: створення в державі сприятливих умов для прогресивного економічного й соціального розвитку; реформування системи правоохоронних органів, пріоритетним в діяльності яких має стати охорона, захист і забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб та прав і законних інтересів осіб юридичних; покращання координації їх діяльності та ін.

Позитивним є також те, що різні аспекти забезпечення внутрішньої безпеки держави дослідниця розглядає з урахуванням зарубіжного теоретичного й практичного досвіду. На підставі поглибленого вивчення широкої нормативної бази з аналізованої проблеми зроблено й обґрунтовано низку пропозицій щодо змін і доповнень до Конституції України, а також Законів

України «Про основи національної безпеки України», «Про Службу безпеки України», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», «Про державний кордон України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про пожежну безпеку», «Про державну службу» та ін.

Позитивно оцінюючи монографію Г.О.Пономаренко «Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади», водночас слід зауважити, що не з усіма її положеннями можна беззаперечно погодитись. Так, потребує більш чіткого визначення поняття «правопорушення» стосовно визначення внутрішньої безпеки у вузькому розумінні. До того ж потребує додаткової аргументації позиція авторки щодо обмеження визначення внутрішньої безпеки саме загрозами, які є наслідком учинення правопорушень. З нашого погляду, необхідно також ретельніше вивчити питання координації діяльності суб'єктів забезпечення внутрішньої безпеки держави, й висловити міркування стосовно можливості виконання цієї функції Радою національної безпеки й оборони України. На жаль, занадто «схематично» показана роль органів прокуратури й суду в забезпеченні законності в діяльності суб'єктів внутрішньої безпеки держави.

Проте наведені зауваження суттєво не впливають на достатньо високу оцінку рецензованої праці, яка, безперечно, є актуальним дослідженням однієї з найважливіших проблем сучасного адміністративного права в Україні.

Рецензенти:

**Доктор юридичних наук,
професор кафедри адміністративного права
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого**

Ю.П. Битяк

**Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого**

О.Б. Червякова